

Asia: VN/36135/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

Muu järjestö tai yhdistys

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

-

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

Ei

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuutteen liittyen.

Luonnoksen mukaan:

1. ”Palveluvalikoima koostuisi jatkossakin lähtökohtaisesti nykyisin käytössä olevista palveluista, joita rajattaisiin säädettävien periaatteiden mukaisesti kunkin tarpeen ja tilanteen mukaan.

2. Ehdotetut ohjaavat periaatteet ovat tarveperiaate, turvallisuus, vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä läpileikkaavina periaatteina yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus.”

Periaatteet ovat sinänsä perusteltuja ja linjassa sosiaali- ja terveydenhuollon yleisten säädösten ja ammattieettisten normien kanssa. Esityksestä jää epäselväksi, mitä uutta periaatteisiin kirjaaminen

tuottaa, mikä ei jo ilmene voimassa olevasta lainsäädännöstä tai ammattieettisistä ohjeista.

Periaatteet tulisi koota selkeäksi kansalliseksi soveltamisohjeeksi, joka tukee ammattilaisia ja vahvistaa yhtenäisiä käytäntöjä.

Lasten ja nuorten psykoterapiapalveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa on ensisijaisen tärkeää huomioida eettisesti kestävät toimintaperiaatteet, riittävään tutkimusnäyttöön perustuva hoidon suunnittelu sekä moniammatillinen arviointi. Lapsen tai nuoren oirehdinta tapahtuu aina kehityksellisessä ja sosiaalisessa kontekstissa, jossa yksilöllinen arviointi ja hoidon räätälöinti ovat välttämättömiä.

On eettisesti välttämätöntä varmistaa, että psykoterapiapalvelut eivät kavennu yksinomaan oirekeskeisiksi, standardoiduiksi tai kustannusperusteisiksi ratkaisuiksi. Lasten ja nuorten kohdalla hoidon tavoitteet tulee rakentaa yksilöllisesti ja tutkimusperusteisesti siten, että huomioidaan kehityksellinen vaihe, perhetilanne, toimintaympäristö, koulunkäynti sekä laajempi hyvinvointiin vaikuttava kokonaisuus. Yhdenmukaiset ja yksipuoliset hoitomallit eivät riitä.

Hoidon oikea-aikaisuus ja saatavuuden turvaaminen ovat eettisesti merkittäviä. Lapsen edun toteutuminen edellyttää, että hoidon vaikutuksia arvioidaan muutakin kuin akuutteja oiremuutoksia vasten – esimerkiksi suhteessa tunne-elämän kehitykseen, ihmissuhteisiin kiinnittymiseen, osallisuuteen sekä kykyyn toimia arjessa.

Lasten ja nuorten kohdalla hoidon yksilöllinen räätälöinti ja palvelumuotojen monipuolisuus tulee säilyttää. Tämä tarkoittaa sekä eri psykoterapiasuuntausten että toteutusmuotojen (yksilö-, ryhmä-, pari- ja perheterapia) saatavuutta. Näin varmistetaan, että hoito vastaa riittävällä tavalla yksilöllisiä tarpeita, suojaa kehityksellistä potentiaalia ja tuottaa pitkäaikaista hyvinvointia tutkimusnäyttöön perustuen sekä eettisesti kestäväällä tavalla.

Lasten ja nuorten psykoterapiapalveluiden erityispiirteet edellyttävät erityistä huomiota.

Vaikuttavuuden arviointi ei voi perustua yksipuolisesti strukturoituihin mittareihin tai lyhytaikaisiin muutoksiin. Vaikuttavuus rakentuu keskeisesti hoitosuhteen turvallisesta, luottamuksellisesta ja kehitystä tukevasta vuorovaikutuksesta. Psykoterapeuttisen hoidon tulos ei ole oireen, oireiden poistuminen, vaan muutos lapsen tai nuoren toimijuudessa, tunne-elämässä, ihmissuhteissa ja arjen suoriutumisessa.

Lapsi ja nuori rakentaa merkityksiä itsestään ja ympäristöstään vuorovaikutuksessa hoitavan

aikuisen kanssa. Tutkimustiedon mukaan keskeinen vaikuttavuuden mekanismi on turvallinen ja sensitiivinen hoitosuhde.

Lasten ja nuorten psykoterapian ydinvaikutuksia ovat

- ☑️ kyky leikkiä, kyky solmia ystävyyssuhteita
- ☑️ kyky tuntea, ilmaista ja säädellä tunteita
- ☑️ turvallisten ihmissuhteiden muodostuminen ja ylläpitäminen
- ☑️ lisääntynyt osallisuus arjen yhteisöissä
- ☑️ opiskelu- ja toimintakyvyn vahvistuminen
- ☑️ kokemus elämän mielekkyydestä ja tulevaisuuden mahdollisuuksista.

Tutkimus osoittaa, että nämä tekijät ovat ennustavia tekijöitä myöhemmälle hyvinvoinnille ja syrjäytymisen ehkäisylle. On eettisesti välttämätöntä, että psykoterapeuttinen hoito säilyttää yksilöllisyytensä, monimuotoisuutensa ja merkityksellisyytensä lapsen ja nuoren näkökulmasta.

Psykoterapian keskeisin vaikuttava tekijä on hoitosuhde ja vuorovaikutukseen perustuva yhteistoiminta. Psykoterapiasuhteen laatu ja lapsen yksilöllinen, vuorovaikutuksellinen kokemus tulee aina nähdä keskeisenä vaikuttavuuden kriteerinä, kun psykoterapiapalveluita arvioidaan, kehitetään ja resursoidaan. Pelkistetty mittaaminen oiremuutoksista on vaikuttavuuden näkökulmasta riittämätöntä.

Hoidon tavoitteiden asettaminen ei voi irrota siitä todellisuudesta, jossa lapsi tai nuori elää. Hän on osa perhettä, varhaiskasvatuksen tai koulun yhteisöä ja laajempaa kehityksellistä kontekstia.

Psyykinen oireilu ei synny tyhjiössä, eikä myöskään ratkea vain oireisiin keskittymällä.

Varhainen, riittävän kestoinen, lapsen kehitystasoa vastaava psykoterapeuttinen interventio voi olla ratkaisevaa lapsen ja nuoren psyykkisen kasvun tukemisessa.

Lasten ja nuorten kohdalla hoidon räätälöinti, joustavat palvelurakenteet ja tiivis moniammatillinen yhteistyö ovat välttämättömiä. Tämä tulee huomioida palveluvalikoiman linjauksissa ja resursoinnissa.

On keskeistä varmistaa, ettei palveluvalikoiman sääntely ohjaa yksipuoliseen, menetelmällisesti kapeaan tai kustannusperusteisesti valikoituneeseen hoitotarjontaan.

Esitysluonnoksessa ei riittävästi avata, millä tavoin kustannusvaikuttavuutta seurattaisiin ja miten

seurannan perusteella tehtävät ratkaisut vaikuttaisivat hoitoon pääsyyn tai hoidon laatuun.

Tarvitaan riippumatonta tutkimusta, pitkäkestoista seuranta ja riittävää tutkimusrahoitusta, jotta kustannusvaikuttavuudesta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä.

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)?
Voitte perustella näkemystänne tähän.**

-

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

-

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?

-

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystieteiden tutkimuslaki 7 a §

-

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihuoltolaki 30 a §

-

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §

-

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

-

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

Lasten ja nuorten psykoterapiapalveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa on ensisijaisen tärkeää huomioida eettisesti kestävät toimintaperiaatteet, riittävään tutkimusnäyttöön perustuva hoidon suunnittelu sekä moniammatillinen arviointi. Lapsen tai nuoren oirehdinta tapahtuu aina kehityksellisessä ja sosiaalisessa kontekstissa, jossa yksilöllinen arviointi ja hoidon räätälöinti ovat välttämättömiä.

Johtopäätökset

☐ Palveluvalikoiman kehittämisen tulee nojata vahvasti tutkimusnäyttöön, moniammatilliseen

arviointiin ja eettisesti kestävään päätöksentekoon.

☐ Lasten ja nuorten psykoterapiapalvelut vaativat erillistä huomiointia palveluiden tavoitteiden, menetelmien soveltuvuuden ja hoidon oikea-aikaisuuden näkökulmasta.

☐ Hoidollinen monimuotoisuus, ammatillinen autonomia ja erilaiset psykoterapiamallit tulee säilyttää osana palvelujärjestelmää.

☐ Periaatteet tulee konkretisoida yhtenäisiksi kansallisiksi ohjeiksi ilman, että samalla kavennetaan hoidon sisältöä tai saatavuutta.

☐ Tarvitaan vahvempaa panostusta sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuus- ja kustannustutkimukseen.

Sirkku Saini
Lasten ja nuorten psykoterapiayhdistys ry, PJ